

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЦИВІЛЬНОГО,
ТРУДОВОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

6. Свердлов Г.М. Охрана интересов детей в советском семейном и гражданском праве. М., 1955. 160 с.
7. Сімейний кодекс України від 10.02.2002 р. № 2947 – III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. Ст. 135.
8. Флейшиц Е.А. Обязательства из причинения вреда и из неосновательного обогащения. М., Госюриздат. 1951. 239 с.
9. Шевченко Я.Н. Правовое регулирование ответственности несовершеннолетних. К.: Наукова думка, 1976. 177 с.
10. Яичков К. К. Система обязательств из причинения вреда в советском праве. *Вопросы гражданского права*. М.: Изд-во МГУ, 1957. С. 145-200.

Ярошенко Артем Сергійович,

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
цивільного права та процесу
факультету підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Костенко Оксана Миколаївна,
адвокат

Бакало Вікторія Олександрівна,

курсант четвертого курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ОBOB'ЯЗКІВ
ГРОМАДЯН В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

В сучасних умовах реформування екологічного законодавства України особлива увага приділяється визначенню нормативно закріпленого місця і ролі людини в суспільстві та державі, задля формування та реалізації екологічно та техногенно безпечних умов життєдіяльності громадян. Ключовою концепцією екологічного законодавства є формування умов для раціонального використання природних ресурсів на основі принципу збереження і відновлення навколишнього природного середовища, дотримання балансу між негативним впливом антропогенної діяльності людини на об'єкти навколишнього природного середовища та їх здатністю до самозбереження та самовідновлення.

Незважаючи на певні успіхи, досягнуті в сфері охорони навколишнього середовища за останні роки, слід визнати, що функціонування даного механізму залишається далеким від ідеального. Звідси, постає комплексна проблема щодо вдосконалення чинного екологічного законодавства, обґрунтування необхідності імплементації низки міжнародних правових приписів в систему українського законодавства, подальшому розвитку системи гарантій реалізації екологічних прав і обов'язків людини і громадянина.

Окремі аспекти досліджуваного питання ставали предметом розгляду провідних вітчизняних вчених-правознавців, таких як В. І. Андрейцев, Г. І. Балюк, А. Л. Гетьман, Л. М. Здоровко, В. В. Костицький, Н. Р. Малишева, Ю. С. Шемшученко, М. В. Шульга, П.Д. Біленчук, Г.В. Задорожня та ін. Разом з тим, у працях зазначених вчених вкрай мало уваги приділялося саме екологічним обов'язкам громадян на сучасному етапі суспільного розвитку, а відтак зазначена тема є актуальною та такою, що потребує подальшого вивчення.

Мета даної роботи полягає у детальному дослідженні та вдосконаленні загальної характеристики поняття і сутності екологічних обов'язків громадян в сучасному суспільстві.

На сьогоднішній день відбуваються системні зміни в екологічному законодавстві України, і

екологічні обов'язки громадян не стали виключенням. Першорядним завданням, яке перебуває на особливому контролі держави є охорона довкілля як складова частина загальної системи життєзабезпечення людини для збереження генофонду населення України.

З цією метою Україна здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на гарантування безпечного життя і здоров'я населення від негативного впливу забруднення навколишнього природного середовища, шляхом гармонійного використання і відтворення природних ресурсів [1].

В ст. 50 Конституції України закріплено права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування шкоди, заподіяної порушенням цього права. В еколого-правовій літературі це право отримало назву «право громадян на екологічну безпеку» [2].

Конституцією України було проголошено принцип пріоритету прав і свобод людини порівняно з державними та іншими інтересами, наведено перелік прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, що містить значну кількість норм екологічного спрямування.

На сьогодні питання дослідження реалізації та захисту права особи на екологічно безпечне середовище набуває глобального характеру, адже сучасний стан екологічної безпеки навколишнього середовища є кризовим. Неefективне використання природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища впливають на погіршення екологічної сфери.

Право на участь громадськості у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля, є одним із важливих екологічних прав, спрямованих не лише на раціональне використання природних ресурсів та охорони довкілля, але й розглядається як важливий механізм побудови демократичного суспільства. Це право має комплексний характер і реалізується шляхом участі громадськості в обговоренні та внесенні пропозицій до проектів нормативно-правових актів, матеріалів щодо розміщення, будівництва і реконструкції об'єктів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, внесення пропозицій до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, юридичних осіб, що беруть участь у прийнятті рішень з цих питань; участі в розробці та здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального і комплексного використання природних ресурсів; участі у публічних слуханнях або відкритих засіданнях з питань впливу запланованої діяльності на навколишнє природне середовище на стадіях розміщення, проектування, будівництва і реконструкції об'єктів та у проведенні громадської екологічної експертизи тощо [2].

Загальні обов'язки громадян, передбачені Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища»:

- берегти природу, охороняти, раціонально використовувати її багатства;
- здійснювати виробничу діяльність з додержанням вимог екологічної безпеки, екологічних нормативів та лімітів природовикористання;
- не порушувати екологічні права і законні інтереси інших суб'єктів;
- вносити плату за спеціальне природокористування;
- сплачувати штрафи за екологічні порушення. Спеціальні зобов'язання громадян, передбачені системою екологічного законодавства, які впливають із умов права власності на природні ресурси, природокористування та реалізації громадянами екологічно небезпечної діяльності [3].

На відміну від загальних обов'язків екологічне законодавство України закріплює й так звані спеціальні обов'язки громадян, які впливають із умов права власності на природні ресурси, права природокористування та реалізації громадянами екологічно небезпечної діяльності, тобто підтверджують реалізацію особою її спеціального статусу. Такі обов'язки закріплюються у спеціальних законодавчих актах природно-ресурсного та природоохоронного характеру або випливають із норм права, спрямованих на забезпечення екологічної безпеки.

Для того, щоб в подальшому визначити головні причини та напрямки законодавчого регулювання, та як показує практика вдосконалити заходи превентивного впливу для більш дієвого додержання громадянами еколого-правових норм.

Таким чином, екологічні права громадян невіддільні від їх екологічних обов'язків, а забезпеченню і гарантуванню екологічного статусу особистості відводиться вирішальна роль у правовій державі. В результаті проведеного дослідження можна стверджувати, що екологічні права і обов'язки визнаються або за кожною особою, що перебуває в межах відповідної держави, або тільки за громадянами відповідної держави. В той же час, законодавець більшості сучасних країн

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЦИВІЛЬНОГО, ТРУДОВОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

прямо закріплює екологічні обов'язки не тільки індивіда, але і держави, що слід визнати прогресивним явищем. В контексті виконання екологічних обов'язків людини і громадянина велике значення має підвищення ефективності юридичної відповідальності за порушення еколого-правових норм. Під такою відповідальністю пропонуємо розуміти специфічну форму реагування держави, в особі уповноважених суб'єктів екологічних правовідносин, щодо дотримання і виконання еколого-правових норм, спрямованих на забезпечення екологічного правопорядку, а в разі їх порушення – застосування передбаченого законом стягнення до суб'єкта правопорушення.

Бібліографічні посилання:

1. Екологічні права і обов'язки громадян. URL: <https://www.br.com.ua/referats/Ecologiya/82764.htm>.
2. Ортинський В. Л. Основи права України: Навч. посіб. Львів : Оріяна-Нова, 2005. 368 с.
3. Баб'як О. С. Екологічне право України : Навч. посібник для вузів. Київ : Атіка, 2000. 216 с.

Сидор Маркіян Ярославович,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
факультету № 6 Львівського державного університету
внутрішніх справ

ДОГОВІР ЕНЕРГОПОСТАЧАННЯ

Сьогодення важко уявити без такого поняття як енергія. Вона постійна присутня у житті людини, необхідна як для комфортного проживання людей, так і для ведення діяльності. Звісно такий тісний зв'язок життя людини з енергією призводить до необхідності регулювання відносин, які складаються при використанні добути і звісно постачанні енергії, оскільки не кожна особа має здатність її самостійно видобувати. Таке регулювання здійснюється шляхом створення та використання нормативно-правових актів (далі – НПА). До основних НПА, які регулюють відносини пов'язані з енергопостачанням, відносяться Цивільний кодекс України (далі – ЦКУ) та Господарський кодекс України (далі – ГКУ). Також до НПА, що регулюють енергопостачання можна віднести такі НПА: закони України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», «Про ринок електричної енергії», «Про житлово- комунальні послуги», численні підзаконні нормативні акти, зокрема, постанови Кабінету Міністрів України і акти Національної комісії регулювання електроенергетики України.

Як вже було сказано, основне регулювання енергопостачання припадає на ЦКУ та ГКУ, в тому числі і надання поняття договору енергопостачання. Ч. 1 ст. 714 ЦКУ надає нам таке визначення: за договором постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу одна сторона (постачальник) зобов'язується надавати другій стороні (споживачеві, абонентові) енергетичні та інші ресурси, передбачені договором, а споживач (абонент) зобов'язується оплачувати вартість прийнятих ресурсів та дотримуватись передбаченого договором режиму її використання, а також забезпечити безпечну експлуатацію енергетичного та іншого обладнання[1]. ГКУ надає таке визначення: за договором енергопостачання енергопостачальне підприємство (енергопостачальник) відпускає електричну енергію, пару, гарячу і перегріту воду (далі - енергію) споживачеві (абоненту), який зобов'язаний оплатити прийняту енергію та дотримуватись передбаченого договором режиму її використання, а також забезпечити безпечну експлуатацію енергетичного обладнання, що ним використовується[2].

Таким чином можна побачити, що ГКУ встановлює вичерпний перелік видів енергії, які надаються за договором енергопостачання, в той час як у ЦКУ цей перелік не обмежується лише енергоресурсами; до нього можна додати також постачання газу чи теплової енергії (опалення).

Ч. 2 ст. 714 ЦКУ встановлює, що до договору постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу застосовуються загальні положення про купівлю-продаж, положення про договір поставки, якщо інше не встановлено законом або не впливає із суті відносин сторін. Таким чином, ЦКУ відсилає нас до норм, які можна застосовувати для укладення договору енергопостачання і надає можливість конкретніше визначити умови договору, в той час як